

CZU: 347.13:339.138:004

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563812>

GEOBLOCAREA – UN CATALIZATOR SAU UN IMPEDIMENT AL ACTELOR JURIDICE CIVILE ELECTRONICE?

Aliona CARA-RUSNAC

Universitatea de Stat din Moldova

În prezentul studiu vom efectua o analiză a geoblocării, care este o practică discriminatorie ce împiedică accesul la comerțul cu actele juridice civile electronice. Prin adoptarea Regulamentului (UE) 2018/302 s-a urmărit scopul de a stopa discriminarea pe motive de naționalitate sau loc de reședință, și anume – prin uniformizarea și normalizarea accesului la prețuri, vânzări și condiții de plată. Geoblocarea implică utilizarea practicilor de vânzări online care duc la refuzul accesului la site-uri web din alte state membre. În timp ce barierele exterioare creează complicații suplimentare și costuri suplimentare pentru comerciant, diferențele în tratamentul clienților se bazează pe criterii obiective. Geoblocarea în mediul online presupune și depășirea barierelor nejustificate de discriminare online, ceea ce îngreunează executarea actelor juridice civile prin blocarea accesului la web site-uri, refuzarea livrării sau aplicarea unor prețuri substanțial ridicate; pe de altă parte, este un catalizator de încheiere și executare a actelor juridice civile. Spre regret, țările în curs de dezvoltare sunt cele mai afectate. Un remediu la nivel național, regional sau internațional ar fi consolidarea pieței unice digitale.

Cuvinte-cheie: *geoblocare, acte juridice electronice, cumpărător misterios, discriminare de preț, SARS-CoV-2, pandemie, discriminare online, naționalitate, loc de reședință, piață unică digitală.*

GEOBLOCKING – A CATALYST OR A CHALLENGE OF THE ELECTRONIC LEGAL CIVIL DEEDS?

This study will reflect the analysis of geoblocking, which is considered a discriminatory practice that prevents access to trade in electronic civil legal acts. By adopting Regulation (EU) 2018/302 it aimed to stop discrimination on grounds of nationality or place of residence, namely by standardizing and normalizing access to prices, sales and payment terms. Geoblocking involves the use of online vendor practices that lead to denial of access to websites in other member states. While external barriers create additional complications and additional costs for the trader, the differences in customer treatment are based on objective criteria.

Geoblocking involves the use of online vendor practices that lead to denial of access to websites in other member states. Geoblocking in the online environment also involves overcoming unjustified barriers to online discrimination, which makes it difficult to execute civil legal acts by blocking access to websites, refusing delivery, or applying substantially high prices, on the other hand, it is a catalyst for concluding and executing civil law acts. Unfortunately, developing countries are the most affected. One remedy at national, regional or international level would be to strengthen the common digital market.

Keywords: *geoblocking, electronic transactions, mystery shopper, price discrimination, SARS-CoV-2, pandemic, online discrimination, nationality, place of residence, digital market.*

Introducere

Expansiunea comerțului electronic inevitabil a atras și introducerea unor noțiuni noi, care vin să faciliteze comerțul transfrontalier, dar și utilizarea nemijlocită a actelor juridice electronice, care în zilele noastre a devenit un hobby, mai bine zis o necesitate stringentă zilnică în contextul crizei pandemice. Geoblocarea a intrat în vigoare prin Regulamentul (UE) 2018/302, care are drept scop primordial problema discriminării nejustificate privind vânzările online, bazate pe cetățenia sau naționalitatea, domiciliul sau sediul clienților în cadrul pieței interne [1]. Prin adoptarea Regulamentului (UE) 2018/302 s-a urmărit stoparea discriminării pe motive de naționalitate sau loc de reședință, și anume – prin uniformizarea și normalizarea accesului la prețuri, vânzări și condiții de plată. Geoblocarea presupune utilizarea practicilor de vânzări online care duc la refuzul accesului la site-uri web din alte state membre. Situațiile în care se aplică geoblocarea sunt cele în care accesul la un site web este acordat, dar clientului din străinătate i se aplică restricții (pedici și bariere în accesare) la etapa de finalizare a achiziției sau i se solicită plata la un card de debit sau de credit dintr-o anumită țară. În cadrul acestui studiu vom prezenta avantajele și dezavantajele geoblocării atât în spațiul european, cât și în afara hotarelor spațiului european.

Metodele și materialele aplicate. În cadrul prezentei cercetări au fost utilizate metodele de cercetare istorică, statistică, analiză și sinteză, inducția și deducția etc.

Pornind de la noțiunea de geoblocare, ce semnifică practica de a refuza vânzarea sau discriminarea cumpărătorilor care efectuează cumpărături pe Internet datorită locației geografice identificate cu adresa IP. „Geo-discriminarea”, menționăm că ea se referă la cumpărarea de bunuri și servicii offline, de exemplu, atunci când un consumator este prezent fizic la locația comerciantului, fie este împiedicat să acceseze un produs sau serviciu sau i se oferă condiții diferite.

Comisia a pus capăt normelor nejustificate de blocare geografică, care subminează cumpărăturile online și vânzările transfrontaliere în Uniunea Europeană. Discriminarea între clienții Uniunii Europene are drept obiectiv segmentarea piețelor de-a lungul frontierelor naționale și creșterea profiturilor în detrimentul clienților străini; deci conform normelor relatate, aceasta poate fi considerată ca blocare geografică nejustificată.

Regulamentul nr.2018/302 de blocare geografică definește trei situații specifice de blocare geografică nejustificată:

I. Vânzarea de bunuri fără livrare fizică

Exemplu: un client belgian dorește să cumpere un frigider și găsește cea mai bună ofertă pe un site web german. Clientul va avea dreptul să comande produsul și să îl colecteze la sediul comerciantului sau să organizeze el însuși livrarea la domiciliu [2].

II. Vânzarea serviciilor furnizate electronic

Exemplu: un consumator bulgar dorește să cumpere servicii de găzduire pentru site-ul său de la o companie spaniolă. El va avea acces la serviciu, se poate înregistra și cumpăra acest serviciu fără a fi nevoie să plătească taxe suplimentare în comparație cu un consumator spaniol.

III. Vânzarea serviciilor furnizate într-o anumită locație fizică

Exemplu: o familie italiană vizitează un parc tematic francez și dorește să profite de o reducere la prețul билетelor de intrare. Prețul redus va fi disponibil pentru familia italiană [2].

Normele Regulamentului nr.2018/302 se aplică în principiu atât tranzacțiilor între întreprinderi și consumatori (B2C), cât și tranzacțiilor între întreprinderi (B2B), în măsura în care acestea din urmă au loc pe baza condițiilor generale de acces (astfel, nu sunt negociate individual) și tranzacția are drept scop unic utilizarea finală (deci, realizată fără intenția de revânzare, transformare, procesare, închiriere sau subcontractare). Fiecare stat membru trebuie să desemneze un organism sau organisme responsabile de acordarea asistenței consumatorilor în cazul unui litigiu cu un comerciant care rezultă din aplicarea regulamentului. O astfel de asistență ar putea consta, de exemplu, în explicarea drepturilor consumatorului, ajutarea consumatorilor să soluționeze un litigiu cu un comerciant cu sediul într-un alt stat membru sau explicarea consumatorilor cu cine să contacteze sau ce să facă dacă organismul de asistență pentru consumatori nu poate ajuta în sine.

Luând în calcul expansiunea comerțului electronic și a barierelor create în fața consumatorilor au fost adoptate directive ce apără interesele consumatorilor în spațiul online. Astfel, Directiva 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23.04.2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor, prevede mecanismele prezente de protecție a consumatorilor, disponibile atât la nivel național, cât și comunitar, care au drept scop asigurarea respectării prevederilor directivelor, însă aceste directive nu tot timpul apără interesele colective ale consumatorilor, în special nu prevăd acele încălcări ale legii care prejudiciază interesele colective ale consumatorilor. Prin interese colective se înțeleg acele interese care nu reprezintă doar cumularea intereselor personale cărora le-au fost aduse prejudicii prin încălcarea legii, cu referire la încetarea încălcărilor în ce privește protecția intereselor consumatorilor, sunt supravegheate cu atenție respectarea cu strictețe a dispozițiilor de drept intern aplicabile, eficacitatea măsurilor de drept intern care transpun prevederile menționate [3]. Un alt act normativ în acest sens este Regulamentul (UE) 2017/2394 al Parlamentului European și al Consiliului din 12.12.2017 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure respectarea legislației în materie de protecție a consumatorului. Totodată, dispozițiile de drept intern în vigoare privind aplicarea legilor care protejează interesele consumatorilor nu sunt adaptate la problemele puse de aplicarea legislației pe piața internă, iar o cooperare eficientă și rațională în această materie este imposibilă [4]. Aceste dificultăți împiedică cooperarea între autoritățile publice însărcinate cu aplicarea legislației pentru a detecta încălcarea intracomunitară a legilor care protejează interesele consumatorilor, pentru a investiga aceste încălcări, a le pune capăt sau a le interzice. Aplicarea deficitară a legislației în cazuri transfrontaliere care decurge din aceasta permite comercianților și furnizorilor să se sustragă de la aplicarea legislației prin schimbarea sediilor lor în cadrul Comunității. Unificarea pieței a dus la crearea noilor oportunități pentru

cetățeni și pentru întreprinderi, mai ales că sunt protejate în circumscripția Uniunii Europene. Cu toate acestea, se atestă o ineficiență a asigurării respectării legislației în cazul încălcărilor transfrontaliere, inclusiv în cazul încălcărilor care au loc în mediul digital, care permite comercianților să se sustragă de la respectarea legislației prin relocarea într-un alt stat al Uniunii [5].

Autorul I. Soare susține că există, de asemenea, motive justificate pentru ca comercianții să nu vândă transfrontalier. Cum ar fi necesitatea de a vă înregistra la o autoritate fiscală din țara de destinație, costuri mai mari de transport sau costuri care decurg din aplicarea legislației străine a consumatorilor. În timp ce barierele exterioare creează complicații suplimentare și costuri suplimentare pentru comerciant, diferențele în tratamentul clienților se bazează pe criterii obiective [6].

Același autor a identificat în cadrul cercetării sale principalele probleme cu care se confruntă țările europene prin tendința de unificare a pieței digitale. În toate țările europene posibilitatea dezvoltării cooperării în domeniul comerțului electronic este folosit pe o scară îngustă.

Conform Eurobarometrului din 2015, aproape 40% dintre consumatorii din UE au încredere în situațiile de achiziționare a bunurilor și serviciilor prin internet de la vânzători situați într-o altă țară [6]. Normele privind geoblocarea vizează comerțul electronic prin crearea de noi posibilități pentru companii. În acest sens, vor fi excluse obstacolele nejustificate, precum redirecționarea către site-ul din țara consumatorului sau cerința de a plăti cu un card de debit sau de credit dintr-o anumită țară.

Autorii polonezi, sub conducerea dr.hab. K.Sledziowska, au analizat în plan comparativ instituția geoblocării în Polonia și în alte state ale Uniunii Europene. Ei susțin că se va stopa discriminarea online pe motive de naționalitate sau loc de reședință. Condiția prealabilă pentru creșterea semnificativă a volumului și valorii comerțului electronic transfrontalier din Polonia, dar și din alte țări ale Uniunii Europene, scade costurile coletelor internaționale. Revizuirea modelelor de afaceri ale comerțului electronic indică faptul că introducerea diferențierii prețurilor în funcție de locația cumpărătorului nu este întotdeauna posibilă și de dorit (în principal, din cauza așa-numitului risc de reputație) [7, p.8].

Există o diferențiere naturală a prețurilor între membrii individuali ai UE. Diferențierea online a prețurilor are loc în statele membre ale UE, deoarece prețurile la mărfurile acestora diferă și în tranzacțiile offline. Diferențierea prețurilor tranzacțiilor internaționale pe internet de către un singur vânzător poate rezulta din motive bazate pe cerere (de exemplu, diferențe de putere de cumpărare între consumatori) sau din motive bazate pe aprovizionare (de exemplu, diferențe în costurile implementării tranzacțiilor către diferitele state membre ale Uniunii Europene [7, p.8].

Rezultatele studiilor efectuate cu *mystery shopper* și tehnicile de *web scraping* nu oferă motive pentru a afirma că fenomenul de blocare geografică are loc la o scară semnificativă în comerțul electronic cu bunuri și servicii din Uniunea Europeană. Ar trebui să subliniem că studiile autorilor, deși se bazează pe o gamă largă de produse, furnizori și țări, sunt incomplete prin însăși natura lucrurilor. Aceasta înseamnă că nu putem exclude faptul că, în cazuri individuale, consumatorii pot întâlni practici de blocare geografică. Cu toate acestea, autorii polonezi susțin că nu a fost găsit nici măcar un singur exemplu de blocare geografică printre ofertele magazinelor de internet, companiilor aeriene și hotelurilor pe care le-au examinat [7, p.9].

O altă problemă invocată de aceiași autori este diferențierea reglementărilor și caracterul incomplet prin presupunere al dreptului european, care constituie motive obiective pentru practicile de aplicare a prețurilor diferite în comerțul transfrontalier (care, totuși, nu sunt în niciun caz un simptom al geoblocării). Prețurile online sunt o funcție a prețurilor offline și, prin urmare, nu constituie o barieră potențială în calea dezvoltării comerțului electronic în Uniunea Europeană. Bariere suplimentare în calea comerțului transfrontalier sunt diferențele instituționale și lingvistice. Diferențierea nivelurilor de preț între statele Uniunii Europene se datorează diferențierii continue a condițiilor de cost. O parte dintre aceste diferențe, cu caracter juridic, poate fi eliminată. De exemplu, s-ar putea lua în considerare introducerea reglementărilor de armonizare privind protecția consumatorilor și piața transporturilor [7, p.10].

Țările în curs de dezvoltare din afara Uniunii Europene sunt cele mai vulnerabile în încheierea și/sau executarea actelor juridice civile electronice, în special ale celor care implică companiile aflate pe teritoriul Uniunii Europene. Diferența esențială presupune geolocația încheierii tranzacției, precum și executarea ulterioară, inclusiv până la livrarea produsului. Odată cu apariția Pandemiei SARS-CoV-2 tranzacțiile electronice au luat avânt, societatea fiind ghidată și practic impusă în comandarea produselor. De fapt, pandemia inițială a

intensificat numărul actelor juridice electronice interne, dar a fost blocată la nivel interstatal, fiind blocate exporturile și/sau importurile, livrările. În ultima perioadă această problemă s-a diminuat.

Concluzii

În concluzie poate fi remarcat faptul că geoblocarea constituie o monedă cu două fețe: pe de o parte, constituie un mijloc eficient pentru spațiul european în realizarea comerțului online și în depășirea barierelor nejustificate de discriminare online, ceea ce îngreunează executarea actelor juridice civile prin blocarea accesului la web site-uri, refuzarea livrării sau aplicarea unor prețuri substanțial ridicate; pe de altă parte, este un catalizator de încheiere și executare a actelor juridice civile. Spre regret, țările în curs de dezvoltare sunt cele mai afectate. Un remediu la nivel național, regional sau internațional ar fi consolidarea pieței unice digitale.

Referințe:

1. Regulamentul UE 2018/302 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 februarie 2018 privind prevenirea geoblocării nejustificate și a altor forme de discriminare bazate pe cetățenia sau naționalitatea, domiciliul sau sediul clienților pe piața internă și de modificare a Regulamentelor (CE) nr.2006/2004 și (UE) 2017/2394, precum și a Directivei 2009/22/CE (Text cu relevanță pentru SEE). Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/content/news/geo-blocking-regulation-enters-into-force.html?locale=ro>
2. *Geoblockink policy*. Disponibil: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/geoblocking>.
3. Directiva 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23.04.2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32009L0022>.
4. Regulamentul (CE) nr.2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 27.10.2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32004R2006>.
5. Regulamentul (UE) 2017/2394 al Parlamentului European și al Consiliului din 12.12.2017 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure respectarea legislației în materie de protecție a consumatorului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.2006/2004. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32017R2394>.
6. SOARE, I. *Geoblocarea e istorie – au intrat în vigoare noi norme UE privind comerțul electronic*. Disponibil: <https://cursdeguvernare.ro/geoblocarea-e-istorie-au-intrat-vigoare-noi-norme-ue-privind-comertul-electronic.html>
7. SLEDZIEWSKA, K. ș.a. *Analyses of the geo-blocking mechanism in the context of price differentiation in cross-border e-commerce in the European Union. Polands perspective*. Disponibil: <https://www.delab.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2016/05/ANALYSIS-OF-THE-GEO-BLOCKING-MECHANISM.docx.pdf>, 80 pag.

Date despre autor:

Aliona CARA-RUSNAC, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: cara_aliona@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-2026-2206

Prezentat la 01.10.2021